

Svenska Institutet i Rom

80 år på Via Omero

1940–2020

Svenska Institutet i Rom grundades 1925 på initiativ av bland andra kronprins Gustaf Adolf och styrelsens förste ordförande. I januari 1926 påbörjades den första Romkursen med institutets föreståndare Axel Boëthius. Verksamheten genomfördes under åren 1926–1928 i en tre-rumsvåning på Via del Boschetto 68 i området Subura och senare i en större våning högst upp i Palazzo Brancaccio på Via Merulana 247 under åren 1928–1940. Ett initiativ från italienska staten som avsatte mark för arkeologiska institut under 1930-talet kom lägligt eftersom verksamheten utökades och trångboddheten blev ett faktum.

Einar Gjerstad som från hösten 1935 var institutets föreståndare hade ambitiösa planer för institutets framtid. Sonderingar gjordes i området kring Valle Giulia och Villa Giulia, idag det etruskiska museet, samt med flera nybyggda institut längs Via Omero, såsom den rumänska akademien 1933, det Nederländska institutet samma år och det Belgiska institutet 1939. På andra sidan dalen fanns sedan 1916 den Brittiska skolan och det Österrikiska institutet som invigdes 1937. Närheten till Villa Borghese och Porta del Popolo var intressant på flera sätt. Innan drottning Christina officiellt inträdde i Rom genom Por-

Institutet från Via Omero 1940 (SIR arkiv).

ta del Popolo år 1655 bosatte hon sig i Villa Giulia, som ligger nedanför institutets tomt. En ytterligare fördel för Valle Giulia-området var den spårvagnslinje som gick nedanför instituten över Tibern till Vatikanen.

Under våren 1936 fick Svenska Institutet en förfrågan av italienska staten om man ville disponera den tomt som bli-

Institutet 1940 med de tre huskropparna samlade kring en öppen gård med fontän i mitten (SIR arkiv).

Dokument som visar att egendomen är svensk.
Foto Yvonne Backe Forsberg

vit avsatt för institutet ovanför Villa Giulia. I gengäld skulle det Italienska kulturinstitutet få en plats för sin verksamhet på Gärdet i Stockholm. En större donation från Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse i juni 1937 baserat på kostnads-kalkyler från arkitekten Gino Cipriani möjliggjorde för den svenske arkitekten Ivar Tengbom tillsammans med arkitekten Oskar Sitte (då kontrollant vid uppförandet av Österrikiska institute) att planera för den nya institutsbyggnaden. I juni samma år konstituerades Föreningen Svenska Rominstitutets Vänner för att på olika sätt stödja institutets verksamhet. Genom ett riksdagsbeslut 1938 övergick ansvaret för byggnaden i svensk ägo. När Tengbom blev klar med sitt ritprojekt i februari 1938 kunde byggarbetarna under ledning av Sitte under senhösten sätta igång med uppförandet av den svenska villan. Byggnaden utformades med tre huskroppar runt en öppen gård med fontän och som i öster nåddes genom ett antal trappsteg. Flygeln mot Via Omero skulle inhysa vestibul, konferensrum och bibliotek. Den inre flygeln var ämnad för direktören och representationsrum, medan den mellersta huskroppens nedre del med sin kolonnrad skulle bestå av kontorsrum och den översta delen av studentrum.

Den 16 juni 1939 hölls taklagsfest tillsammans med Sittes arbetare och flera inbjudna gäster. Telegram kom från bland andra Tengbom, kronprinsen och Boëthius. Det bjöds på 50 l vin, bröd, 5 kg salami och skinka. I november 1939 började byggnaden ta form och i slutet av april och i början av maj 1940 kunde flyttlasset gå från Via Merulana till Via Omero No. 14. Ett antal olika företag fick uppdraget att se till att interiören passade in i denna magnifika villa. Inredningen ritades av Ivar Tengbom; Carl Malmsten designade och levererade möbler. Märta Måås-Fjätterström, Elsa Gullberg och Carl Malmsten försåg byggnaden med mattor och Maja Sjöström med textilier. Armaturen kom bland annat från glasbruket Venini i Murano utanför Venedig.

Någon officiell invigning kunde inte hållas på grund av kriget, men innan Einar Gjerstad avgick som föreståndare samlade han den svenska kolonin den 16 juni 1940, på kung Gustav V:s födelsedag, i den nyuppförda institutsbyggnaden för att inofficiellt inviga institutet. Ett dokument från krigsåren med italiensk och engelsk text undertecknat av Kungl. Maj:ts envoyé Joen Lagerberg visar att institutet stod under den svenska legionens beskydd. I augusti 1940 tillträdde Erik Sjöqvist tjänsten som föreståndare och ledde institutets verksamhet med framgång under de bistra krigsåren fram till 1948. Sedan dess har ett flertal föreståndare/direktörer tjänstgjort på institutet.

Institutet med sina 80 år på nacken har åldrats med behag! Den 16 juni i år kommer de svenska och italienska flaggorna vara hissade. Tillsammans med Ulf Hansson, institutets nuvarande direktör, kommer personal och forskare som befinner sig på institutet att utbringa en skål för denna härliga romerska villa, enligt Tengbom med tegel från Toscana »i solmättad mild färg«, en fantastisk oas för studier i Rom. Auguri! ■

Rom den 5 april 2020
Yvonne Backe Forsberg

Källor:

- The Swedish institute of Classical Studies in Rome*, red. Börje Magnusson & Jan Ahlklo, 2010
Erland Billig, Ragnhild Billig, Frederick Whiting, *Dies Academicus. Svenska Institutet i Rom 1925–1950*, 2015
Axel Boëthius, »Svenska Institutet i Rom 1926–1938«, *Ord och Bild*, 1938, 65–74
Ivar Tengbom, »Svenska Institutet i Rom«, *Byggmästaren* 6, 1941, 69–75
Axel Gauffin, »Ett besök i Svenska Institutet i Rom maj 1946«, *Ord och Bild*, 55, 401–410, 1946
Svenska institutets arkiv (foton); årsredogörelser 1926–1948